

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton est.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-ter 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytözsdeben.

A tanügy köréből.

A tanítás ügyének ezernyi ága-boga közül egy régi, de úgy látszik állandó bajnak orvoslását kéri, követeli egy tanfőú, aki évek óta küzd a tanítás ügyéért a periferiákon. Szavait, melyek egy mindig aktuális ügynek, a hitfelekezeti tanügy fejelemi szabályzatának kérdésével foglalkozik, az illetékes hatóság és a közvetlenül érdekeltek szíves figyelmébe ajánljuk. Az ügyet a következő javaslattal tárja elénk:

Javaslat:

a székesfehérvármegyei rom. kath. tanítók fejelemi szabályzatát illetőleg.

Az 1907. évi XXVII. tck. 23. §-a jogot ad és megköveteli, hogy „az illetékes hitfelekezeti hatóság köteles fejelemi szabályait a vallás és közokt. miniszternek 6 hónap alatt tudomás végett előzetesen bemutatni.”

Csak oly dolgot lehet bemutatni, a mi létezik. Már pedig a kath. tanítóokra vonatkozó fejelemi szabály ezideig (legtöbb olyan, mely helyben hagyva is volna) nem létezik, tehát a kath. tanítók ezideig fejelemi szabályai a miniszternek be nem mutathatók.

A ki a kath. tanügy terén működik, érzi és tudja, hogy ezen fejelemi szabályzat hiánya

mennyire káros és veszedelmes! A felekezeti tanítót a főnálló törvények szerint véglegesen választani nem is lehet — egy évi működése ön-maga véglegesíti — s állásától elmozdítani csak fejelemi uton lehet. (1868. és 38. tck. 138. §.) Ezzel szemben a felekezeti tanító állását akkor hagyja el, a mikor neki tetszik. Ki tudná megmondani mily kára van ez a kath. tanügynek! Ez a helyzet úgy tűnik föl nekem, mintha a tanuló gyermekek volnának a tanító kedvéért és nem a tanító a gyermekekért! Megtörténik, hogy egy osztályban egy tanévben 3-4 tanító is működik. Már most úgy a tanítás mint egyöntetű nevelés terén lehetséges-e kielégítő eredményt várni? Ugy-e nem!

De hát kérem szeretettel — akkor miért tűrjük ezt a képtelen állapotot? Tessék megnézni az állami tanító helyzetét — ő el nem hagyhatja állását, mindaddig — a míg csak fölöttes hatósága őt a fokozott okok alapján el nem bocsájtja! Az állami iskoláknál a tanévben nincs változás! Hát ha ezt az állam mint iskolafenntartó megteheti, hát a kath. egyház a kath. tanügy érdekében miért nem tehetné meg? Különb is — legyen az a tanítói díjvel egy két-oldalú szerződés — a mely, a míg védelmezi a tanító jogait és érdekeit, éppen olyan mértében védje meg a kath. tanügy és tanítványok érdekeit is? Hadd enyészék el az eddigi látszat és hadd diadalmas-

kodjék az igazságos elv: „A tanító van a gyermekekért és nem a gyermekek a tanítóért!”

Továbbra, ha a tanító egyszer meg lett választva és ügyes-bajos dolgaiban felsőbbségéhez akar fordulni, ma alig tudja, hogy hová forduljon. Mert ki is ma tulajdonképen a katolikus tanító felsőbbége? Azt mondják: hát első fokban a saját iskolazéke, másod fokban a ker. tanfelügyelő és harmad fokban az egyházmegyei hatóság. Ugyan kérem a gyakorlatban is így van ez igazán? De-hogy: a tanító oda fordul a hova akar, — illetve — a hol ügyét kedvezőbben véli elintéztetni! Többnyire minden egyházi forum megkerülésével egyenesen a kir. tanfelügyelőhöz. Már most kérem micsoda anomáliák fejlődnek ebből a fejtelenségből! Mást kíván az egyházi hatóság és másként dönt a kir. tanfelügyelő!

Már most, hogy lesz itt megvédve az egyház joga és az iskolazéki elnök tekintélye? Vagy már csakugyan elfogadjuk a télet: a kath. plebános iskolazéki elnök és igazgató nem lehet — mert nem ért hozzá? Ha igen, akkor álljunk félre az utból; ha nem, akkor meg biztosítsuk jogunkat és befolyásunkat a kath. tanügyre, mert különben félek, hogy a kath. iskoláinkban nem sokára igen elleneséges szellem fog uralkodni! Szükségesnek tartom-e ebből: a kath. tanítók fejelemi szabályzatának sürgős életbevitelétését, a melyben legyen világosan körvonalazva a viszony, a mely tanító és iskolazéki elnök között

Márta.

— A Fejérmegyei Napló tárcája. —

Az Atlanti tengerpart mentén még tél volt, de ott, ahol Gaetano élt, Délkaliforniában, a tavasz már beköszönött, bár a kalendárium szerint az új esztendő alig került ki pályáiból. Összel az egész táj mintegy álomba merülten feküdt, aranyos, ezüstös ködfátyolba burkolva, mert a dombokon rengett a vad zab kalásza, felváltva az ezüstlevelű zsályával. Az esőzés elmulta után a nap ismét ragyogott, minden üde, zöld színt öltött, szebbnél-szebb és színpompásabb mezei virágok tarkították a dombokat és a réteket, mintegy válaszul a madarak hívogatóására: „Jöjjetek ki a napsugárra! Jöjjetek — itt a tavasz!”

Gaetano szívében is tavasz volt és mialatt „il Signor Inglese” narancsosában dolgozott, csak ily vidáman füttyörészett, mint a mexikói rigó a fakoronájában fölötte.

Gaetano erős, karsu legény volt és még csak huszéves. Az élet nyara fektűt előtte, ép oly gazdag, zamatos nyarat ígérve neki, mint a beláthatatlan nagy, gyümölcsfakkal beütemelt terület, mely egyrészt elhuzódott egészen a tengerig, másrészt pedig a hóval fődött hegycsucok távolítotték el tőle.

A fiatalember szeme elragadtatva függött a tájon és boldogan felsóhajtott: Gyönyörű szép, majdnem oly szép, mint Olaszország, bár olyan szép nem is lehet soha, még akkor sem, ha Márta is itt lesz!

És maga előtt látta a kis falut, amelyben született, teljes pompájában az Apeninek aljában; a csillogó tavakat a bársnyos zöld völ-

gyekben, az olajfaerdő ezüstös fényét, a narancs- és citromfák sötétzöld fényes lombját, a kis kápolnákat az utszéléken; hallani vélte a szőlőkől a munkások vig danáját, a leányok kacagását a kut mellől, akik kószolt a legszebb, a legvidámabb, a legbájosabb volt Márta.

Gaetano folytatta munkáját. Már két éve mult, hogy szüleiél és vagy egy félúttal testvérral — leányok és fiuk vegyesen — kijött Kaliforniába; Giordano, az atya azt remélte, hogy kitartó szorgalommal és takarékosággal sikerülni fog neki majdan egy kis gyümölcsösöt velteni, amelyet gyermekeivel együtt megmunkálhatna. Akkor aztán mindnyájunkról gondoskodva lesz. De ez a nap még a messze távolban látszott lenni. De miután nagy ügyességet tanúsított a narancs és citromfák gondozásában és Gaetano is konyított már valamit a barack- és citromtenyésztéshez, a Signor Inglese felfogadta az öregot és Gaetano segédkezett neki; persze egyelőre sokkal csekélyebb fizetéssel.

Es épen ez volt az, ami Gaetano elkeserítette. Neki is megvoltak saját tervei, amikben Márta a főszerepet játszotta és ha eddigi csalódására gondolt, szíve elszorult és jó kedve cserben hagyta őt. De nem is akart erre gondolni, a tavasz oly ragyogón szép volt és új reményt öntött a szívébe; a Signor Inglese a legzadagabb ember volt az egész vidéken és nem fogja tőle kivánni, hogy ingyért dolgozzék, azért hát csak remélt és munkáját folytatta, csaknem oly vidáman füttyörészett, mint a rigó a fetején.

A sűrű, fényes zöld lomsátorból kikandikáltak a már érett sárga gyümölcsök és a fehér illatos virágok, a jövő aratás alapja. A tenger felől lenge szellő fújt; Gaetano a part felé tekintett és Mártára gondolt, akinek örök szerel-

met esküdött. Márta megígérte neki, hogy egy kivándorló család védelme alatt jön Kaliforniába, mihelyt Gaetano ír utána. Oh, milyen boldogság is lesz az!

Atya hangja felzavarta őt ábrándjaiból.

— Gaetano! Gaetano! — hangzott a távolból majd mind közelebből és a legény csakhamar megpillantotta atyját, ki egy fehér pappal jött feléje, a narancsfák között.

— Gaetano!

— Che desiderate? — kérdezte amaz, atya felé futva.

— Levél jött otthonról, — felelte az öreg. Csak ötven éves volt, de Gaetano szemében már is aggyatán számba ment, levette széleskarimájú, hön szalmából font kalapját és azzal legyezte magát.

Gaetano kikapta a levelet atya kezéből. Az öregebbnek volt címezve és egyik rokonuk irta, aki a falusiaknak íródeákja volt. Nagyon kacskaringósan és sok föllesleges szóhalmazzal irt. Giordano már nagynehezen kibetűzte a levél tartalmát és Gaetanoak nyujtotta, ki iskolázott fiú lévén, folyékonyan, gyorsan kezdte olvasni.

A szeme ragyogott, mosolygott, sőt egyszer hangosan fel is kacagott. De hirtelen változás ment át az arca; heves pir borította napbarnította bőrét, amely ép oly gyorsan elmult, szürke sápadtságot hagyva maga után. Szemében kétségbeesett tűz gyult ki és Giordanora tekintve, ajka halkán rebegte:

— Márta!

— Che fortuna! Elő kellett volna téged készítenem, nam! — jajgatott az öreg olaszul — de a szívem gyorsab volt lábamnál, meg akartalak vigasztalni. Non lo credo! Talán nem is olyan komolyan beteg, mint írják.

Mai lapunk 6 oldal.

csekednek, a mit egykor a katolikusoktól elvettek. Ezek is mint a brémai protestáns dóm, katolikus alkotások, szobrainkkal, feszületeikkel, ornamentikáikkal, sőt még püspökszobraikkal együtt úgy ahogy a XVI. században elhagyott anyjuktól kérekhitték. Azért szereri az okos angol ezt a vidéket s látogatja is mert meg tudja becsülni a középkor munkáját, melyen a jelen haladásunk emelkedett.

De tudatában is van a germán nép szellemi felsőbbségének. Semmi sem mutatja ezt annyira az utazónak, mint Berlinben a parlamenti épület előtt főlállított Bismarck-szobor környezetével. Szemben vele Moltke szobra s köröskörül a Siegsalle a Hohenzollern-szoborokkal. Ez a hely melynek szinte külön levegője van, a német néphez nagyságának s főlényének egész tudatát képes belehelni.

A hatalmas Bismarck-szobor mellélakaljai között lába alatt görnyed a Globust tartó Atlasz. Ez az egy jelenet mindennél többet mond: az egész világ szellemi befolyását, lehet mondani irányítását. Ha ezt kiegészítjük a „Zeughausban” látható ágyakkal, győzelmi jelvényekkel s az emeletre látható freskókkal, melyek az 1813., 1864., 1866. és 1870-diki diadalait örökítik meg; továbbá az „Unter den Linden” végén álló egyetemmel, mely filozófiájával tényleg befolyásolja az összes szellemi áramlatokat: akkor elgondolhatjuk, hogy az a nem vállára akasztva, hanem vállán puskáját hordó német katona épen úgy telt van büszke öntudattal, mint a német tudós, mert nagy eredményekre mutathat.

A hamburgi Staat (pedig csak egy város) gyönyörűsége Rathhaus-án olvasható az into szóval: „Libertatem, quam peperere maiores, digne studeat servare posteritas.”

Ebből az emelt öntudatból értettem meg a Schell-Commer-est jelentőségét is, mellyel a katolikus és a liberális lapok egyaránt foglalkoztak. Az emberek szájából vettem ki, a mit újságainkban nyíltan kiírni rösteltek. A Schell védelmében (meg kell adni, hogy nem tanait, hanem személyét védelmezték) az a hátsó gondolat settenkedett, a mi őket különösen bántotta, hogy a romanizmus itél egy germán ember felett s a pápa egy osztrák embert dicsért meg egy germán ember rovására. Ezért nem hagyta egykor Luther sem, ha személyt keveset jelentett is a megindult vallási mozgalomban. Nemzeti ügyvé avatták, ezért nem engedhetek. De azt is láttam, hogy a katolikus sajtóban nem engedték magukat szélsőségekre ragadni; Commeren,

Schellhez egykor intézett barátságos leveleinek közzétételével, elverték ugyan a port, de a mozgalmat tisztelettel a Szentszék iránt, okosan lefuták.

Germania nagyságának egy másik kézzelfogható jele a berlini Völckerkúnde muzeum. Folyton figyelmezteti a szemlélőt, hogy nemcsak otthon nagy, hanem a kontinenseken is hatalmas birtokai vannak: Afrikai, amerikai, ázsiai, oceániai gyűjtemény az, úgy összeállítva, hogy az ottani népek típusait, kultúráját, életmódját lehet rajta tanulmányozni. Minden földrajzi tanárnak kellene ezt meglátogatni. Többet tanul ott, mint száz leírásból, miként az Altes und Neues Muzeumban az egyptologiából.

Képtáiraiban azonban, mint Münchenben is, a szecesszió szeretlenkedéseivel kívül egy különös tapasztalatot szerezttem. Az ó-kori pogány világ visszatérő festőművészetét egy sajátzerű sablonf kultivál. Míg az ó-kor szobraiban a férfiak meztelenek, a nők fődve, ma megfordították a dolgot, s a nő meztelenségét sokszor a legvisszatasztóbb s a karnalításnál semmi más eszmét ki nem fejező módon ábrázolják. Háromezer éven belül mindössze ennyi a haladás.

Sok épülesem között csak egy dolog nem szolgált épülesemje — Drezdában. Megnéztem a képtárt, a külön szobában elhelyezett Refael-Madonnát is: megnéztem a gazdag udvari kincstárt s azt találtam, hogy a hol annyi művészeti kincs van összehalmozva, ott a protestáns nemzet katolikus királyi háza „Domkirchejének” az egészéből nem jutott semmi, az egy minden ékeseséget nélkülöző paja. Valóban ritka kivétel Németországban.

Feledhetlenül bevésődött azonban emlékezetembe, ha már Isten házárol van szó, egy vasárnap, melyet Münsterben töltöttem. Westfalia eme főhelye nemcsak a Rathausában lévő „Friedensaal”-járól nevezetes, a hol 1648-ban a 30 éves háborúnak véget vető s vallásszabadságot biztosító westfaliai-béket kötötték s mely nemcsak régi berendezésével, hanem a résztvevő követek arcképeivel is ékeskedik; hanem nevezetes a hitéletéről is. Deléltől a nagymise alatt télvék a templomok (a protestánsok is ebben utánozzák a katolikusokat, már csak a paritás kedvéért is) s üresek az útsák, a sétányok. Ezt sehol másutt ily mértékben nem tapasztaltam. Az intelligencia épügy imádkozik imakönyvből, mint a nép, az áldozók végéig, osztálykülönbség nélkül, száakra megy. Ezek valóban összhangzatos egész e berek, a kikben, egyfor-

mán van meg vallásuk értése s külső megvállása.

Hadd vonom le most már röviden a látogatásból a tanulságot.

Senki sem valja be szívesen a saját inferioritását; de hasztalan a népek versenyében minden önhizelgés, nekünk még az anyagi és szellemi kulturában nagyot kell művelődünk. A sedani nagy győzelem után az a szó járta Németországban, hogy a szadovai mester verte le a franciákat. Ezzel tipikusan van kifejezve az iskola szerepe egy nép életében; minden, de minden a nép művelődésén fordul meg.

Kevesen tanulnak nálunk igazán, az a mi főbajunk. Kevesen törődnek igazán a nagy népregegek szellemi művelésével, ez nem kisebb bajunk. A nyereség, a munkatlanság, az élvezetvágy nem engedi velünk megismereni a szellemi javak nagyságát, nem véget el azok szerelétér s buzgó művelését. Nálunk tulajdonképpen kevés ember van a helyén; az állások a kulturális, a társadalmi s az állami életben ugyan mindig be vannak töltve, de sok ember, ha egyáltalán foglalkozik is, többnyire mással foglalkozik, mint a mivel kellene. Aztán örökre politikánknak, szónokunk és szidjuk egymást, ahelyett, hogy becsületesen dolgoznánk s mindenki megienő a kötelességét. Pedig az a zaljalen és kitartó munka az áldások forrása: az alkot és gyarapít. Németország felől szoktak nálunk jelentkezni a kulturális mozgalmak, hej de már egyszer alaposan tanulnánk is — Németországtól s a német néptől dolgozni.

— k.

Megtévesztő hangok.

II.

Első cikkemet a „halálos szegény” diktálta tollamba, a hazafiság különben magától értetődő érzése nyílt megvallást, szót kért benne, miként kitör mint Zrinyi már többször idézett rópiratában mondja, még a süketnéma-gyerekből is a hangos szó, mikor édes szülőjének-élete ellen törnek.

De most, miután édes szülőanyáknak; a haza fogalmának; félig elismert, teljes nyíltsággal elmondani nem mert, alattomos támadása ellen őrt állítottunk az elmondottakban, lassuk hát azt a cikket többi részében.

A tudomány és igazság jelszavával neki támadt Gelsei Biró Zoltánnak, akinek az ő (Steiner dr.) állítása szerint „csak ügyesen választott cégér volt” Marx és Lassalle neve.

Csak kevés pénzem volt. Olykor felvit egy szerkér, de többnyire napokon át gyalogoltam. Ma reggel indul egy hajó. Kérem, excellence, bocsáson szabadon, hogy elmehessek.

A bíró szíve meglágyult. Végre ő is csak ember volt.

— Decardo — kérdezte — nem vagy éhes?

A fogoly arcát heves pir futotta el; egy percg hallgatott. Végre szegyenkezve bevalotta:

— Már két napja nem ettem.

— Helyes; már látom, nem szabadok rád más ítéletet, minthogy jól egyél-igylál — mondta a bíró tetített szigorral.

Két nappal később Gaetano a tengeren hajózott hazája felé.

Valahol a tengeren, anélkül hogy sejteltetett volna felőle, hajója egy másik hajó mellett siklott el, mely nyugat felé ment.

Egy délután, nemsokára aztán, a hajó kikötött és Ellis Islandban egy kíváncsi csapat között feltűnt egy lesaványodott fiatal leány.

— Nagyon sápadt és gyenge, — susogták maguk között a kivándorlók — még vissza találják küldeni.

— Nagyon beteg volt, — mondta a családanya, akinek gondolai alatt jött ki, — de majd magához fog jönni.

— Márta Francio vagyok. — mondta a leány a tolmácsnak. — Kijöttem, hogy férjhez menjek a jegyesemhez, aki Kaliforniában lakik. Ha még nincs itt, holnap, holnapután biztosan értem fog jönni.

Napok multak és Márta még mindig az emigráns nők otthonában volt letartóztatva, de hite és bizalma Gaetanoiban nem rendült meg egy pillanatra sem; csak a Madonnának öntötte

ki keservét, akihez buzgón fohászzkodott, adná neki vissza Gaetano.

Végre hír érkezett Kaliforniából. — „A fiam Gaetano Decardo nyomtalanul eltűnt amaz este, amidőn megtudta, hogy menyasszonya haladoklik, — írta az öreg Giordano az Othon igazgatóságának, — nem tudjuk, vajjon éle-e, vagy meghalt.”

Márta ügyes munkásnő volt és mivel látták, hogy képes megkeresni a kenyerét, elbocsátották az Othonból. Mire szabadságát visszanyerte, megtudta, hogy a család, amelylyel kívándorolt, tovább ment. Egy este, midőn Márta hazafelé ment a munkából, utközben megállott egy kis templom előtt, melybe az olaszok nagy előszeretettel jártak, az olasz negyedben. Márta bement és a Madonna előtt leterdelt, teljes szívből imádkozott; olyan elhagyatottnak érezte magát, csak itt a szent Szűz előtt nyerte vissza lelke nyugalomát.

Epen mikor ki akart menni, egy férfi jött be a templomba és leterdelt közel az ajtóhoz az utolsó padsorban.

Márta felemelkedett térdelői és kifelé indult a templomból, hogy újra felvegye a küzdelmet az élettel. Amint az utolsó padsor előtt elhaladt, figyelme valahogy az ott terdülő férfire irányult. — Bizonyosan tengerész és alkalmasint most jött haza valamí utról; — gondolta.

A férfi felemelte az arcát. Márta belekapaszkodott a padba, hogy el ne bukék.

Talán valamí kísértet?

— Gaetano! hebegte. — Gaetano!

Az ifju eddig úgy bámolt rá mintha álmódott volna, most hirtelen felugrott.

— Igen, Gaetano! Oh carissima mia, a hegyeken át és a tengeren túl hittelek téged!

mába ejteni a hivalkodás, a fényűzés, hanem a gazdaasszonykjádságban keresték a működési teret, nagy virtus volt a főzés. A művészeink tudják fejleszteni a konyhai vegyszert.

De jobb erről nem is beszélni. Az ember melankólikus lesz attól a gondolatól, hogy ritkán esik találkozása őszinte turós csuszával, amelyen a turó és tejfél nem szimbólum, hanem valóság, — valamint becsületesen töltött káposztával, amely nem kérkedik s rejtett erőit csak igaz barátainak árulja el.

A drágaság meghamította a mi jó konyhánkat. A takarékos gazdaasszony valóságos csalást visz véghez. A levesbe Maggi zöldségessenciát, huskvonatot öntöz; a tésztaból elspórol egy — egy tojást; a húst ganirunggal szaporítja s grassál a szós, amely olyan, mint a b6 köpönyeg: minden rossz ruhát betakar. A városi nép asztalairól eltűnik a jólét. Egyik része a közös konyhában, a másik a népkonyhában ebédel. Hovatovább azután elkövetkeznek a konzervek korszaka, mert a friss húst, üde zöldséget megveszi előlünk a gazdag külföld. És hol lesz az ingyencék gyönyöre, a szép pirosra sült ártaifan malac? Lesz-e még zsírtól csepegő rétes a világon? Eltűnnek a jó házi torták és likriáriumok; omlós töpörtös pogácsák, habkőnyű dödellék, fehérhús halak; vörös borban főzött vadak; a tányéron is sersistergő rostélyosok; piskotlum, báránnyarka, kövér kappan, vadmadár meg ezerféle jó.

Huzzák felettetek a lélekarhangot a közös konyha apostolai, akik a főzés receptit is gyártják már. Tudományos alapon kiszámítják: hány gramm zsírra vagyunk szüksége egy díjnoknak, mennyi kell egy tekintetes urnak s mennyire tarthat igényt egy valóságos nagyságos ur. A közös konyhában mindenféle igény, cím és rang kielégítést talál. Elfizetünk egy díjnoki ebédre, megkapjuk az ebédre szülő chequet s bevonulunk a közös étterembe. Punctum. Otthon nincs semmi gond.

Szép lesz az nagyon. Meg fog változni alaposan az élet. Magasabbrendű szellemi életet fogunk élni, mert az asszonyok ráérnek zongorázni és Zolát olvasni; a gyermekek nem rontják el a gyomrukot, a férj pedig nem kívánczik el a hahuzról, mert sohasem lesz otthon. A legénység könyveiben házasodik. A hónapos szobába beállítanak még egy ágyat s az ifjú férfi a közös konyhában abonál a felesége részére is.

Az újabb generáció rettenetesen örül a közös konyha intézményének. Mi vénebbek, akik még ismertük a vidéki magyar ur házak bőséges asztalát s immár eljutottunk abba a korba, amelyben többet ér egy lánnyér forró leves mint egy langyos csók, bizony vegyes érzelmekkel fogadjuk az újítást. Az erszényünk örül, a gyomrunk zúgolódik.

No de tárgyaljuk a közös konyhát tudományosabb alapon.

Még néhány évvel ezelőtt egyszerűen kinevelték azt aki közös konyháról komolyan beszélt, ma már azok is beletörődnek, akik nem rokonszenveznek az eszmével, mert hát a viszonyok úgy alakulnak, hogy nagy városban megkönyíti a megélhetést.

A közös konyhát ugyanaz az ok teremtette meg, ami a mezőgazdaságban az arató- és vetőgépet t. i. a munkaerő roppant drágasága. Az amerikai kivándorlás és a fővárosok asszimiláló ereje a fiatal leányokat a vidéki városokból teljesen elvonja, minek következtében nagy cselédhiány állott be, ami maga után vonta a cselédár aránytalan emelkedését is. Amíg egy-két év előtt egy főzoleány havi 10—12 koronaért dolgozott, addig ma 20—24 koronán alul nem igen lehet kapni. S aztán, ha még az is, akít meg lehet fogni megfelelő volna! Épen az a baj, hogy aki beszegődik is cselédnek, az akar ur lenni a háznál

NIGRIN

LEGJOBB CIPŐCSEMÉ

szép fényt ad és tartóssá teszi a bőrt. A NIGRIN egészségi szempontból is ajánlható, a mennyiben nem tömíti el a bőr lukacsait s nem akadályozza a láb párolgását.

ST. FERNOLENDT, Bécs
cs. és kir. udvari szállító.

Mindenütt kapható!

csakugy válogat a munkában, későn kel, korán fekszik, ezzel szemben azonban a jó ételt föltétlenül megköveteli. A hibákért korholást nem tűr, egy kis szidásért azonnal kész a gazdáját otthagyni.

Ehhez a kellemetlenséghez hozzájárul még az élelmi szerek roppant drágasága. Még ott is, ahol a háziasszony maga főz, s ahol az életrend a legszerényebb határok között mozog, egy 4 tagu család ellátására városban havonként beleszámít 80—100 koronába. Ebben az összegben pedig sem a cseléd bére, sem a fűtés és a világítás költsége nincs benne. Sok tagból álló család fentartása természetesen még több költségbe kerül, mert ilyennél rendszeren két cselédre is van szükség.

Az embereknek legnagyobb része, különösen pedig a városban élő tisztviselők tehetetlenek ezzel a jelenséggel szemben. Egyedül, egymagukban képtelenek a munkahiány és a piaci drágaság szűlte nehézsékkos megküzdni. Azért szövetkeznek legyőzni, hogy egyszerre 80—100 család részére hozatnak fát, szenet, kőolajt, fűszert, lisztet és húst, vagyis megtakarítják azt a hasznot, amit a közvetítő kereskedeleme magának levont, ami körülbelül 30%-ra tehető.

A munkahiány ellen a közös konyhát állítják fel, amelyben meghatározott rend szerint 80—100 család részére főznek. A érvelésével szemben, akik az ilyen közös konyhát korcsmai izűnek tartják, azt vetik ellen, hogy ha a szakácsné biztosan tudja, hogy mit és hány adagot kell elkészítenie, époly jól és izletesen tud főzni, mint az a háziasszony, aki csak 4—5 ember részére főz. Emellett a szövetkezeti tag a cselédéből, — legulább is egyik cseléd bérért, fűtőanyag s a világítás legnagyobb részét föltétlenül megtakarítja.

Különös előnyül emítik fel azt, hogy a háziasszonyt felmenti a konyhai teendő; a főzés alatt s így az egész idejét férjének és gyermekeinek szentelheti.

Külföldön Kopenhágában, Párisban, ha jól tudom Bécsben, Magyarországon pedig Nagybecskerekben honosították meg eddig a közös konyhát, de kitátás van rá, hogy közel jövőben Pozsonyban, Temesváron, Szegeden, Szombathelyen, Szegszárdon, Nagykanizsán is meg fogják állítani.

Anyakönyvi statisztika.

1907. évi szeptember hó 7-től szeptember hó 14-ig

Születés. Született: 19 törvényes fiú, 16 leány, 2 törvénytelen fiú, 3 leány; ezekből halvaszületett törvényes fiú 0, leány 0, törvénytelen fiú 0, leány 0. Összesen 39.

Halálozás. Elhalt: 2 fiú, 10 nő; ezekből 7 éven aluli törvényes fiú 0, leány 5, törvénytelen fiú 0, leány 0, 7 éven felüli fiú 2, nő 5. Összesen 12.

E szerint a születés a halálozást 27-tel múlja fölül.

Elhaltak. Szuk Istvánné, Resch Anna r. k. 48 éves Szeder-utca 23 sz. — Töke Anna r. k. 17 éves Malom-utca 29 sz. — Majerovics Anna izr. 2 hónapos Salétrom-utca 5 sz. — Vig Anna r. k. 26 éves Szömörce-utca 10 sz. — Hosszu Mária r. k. 17 hónapos Kertalja-utca 28 sz. — Özv. Ruzicska Józsefné Pribók Terézia r. k. 71 éves, Kigyó-utca 14 sz. — Pap Mária r. k. 5 hónapos, Sziget-utca 6 sz. — Király Anna r. k. 2 éves, Selyem-utca 7 sz. — Özv. Jábor Józsefné, Németh Julianna 64 éves, Horog-utca 8 sz. — Idősb Turi Antal r. k. nyug. gazdatiszt, 80 éves, Budai-ut 22 sz. — Nagy Irén cv. ref. 8 hónapos, Gyümölcs-utca 35 sz. — Mészáros László ev. ref. nyug. vármegyei pénztári ellenőr 66 éves, Megyeház-tér 5 sz.

Keil-lakk

legkifünőbb mázólo-szer puha padló számára.

Keil-féle viasz-kenőcs kemény padló számára
Keil-féle fehér „Glasur“ fénymáz 90 fill.
Keil-féle arany-fénymáz képkereteknek 40 fill.
Keil-féle szalmakalap-festék minden színben.

Mindenkor kaphatók:

Székesfehérvárott:
Flits Pál és Langraf Gábor és Fai
Jókai-utca.

Bicske: Keller Szilárd.
Sárbogárd: Braun Miksa.
Veszprém: Bakos Kálmán.

ELECTRO BIOSCOF (Mozgó fényképek)
az „**OTTHON**“ kávéházban **Kossuth-utca 17. sz.**

Naponta 2300. méter film bemutatás!

Szabad bemenet!

I. rendű cigány zenekar!

Buffet.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.